

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет Міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра суспільних комунікацій та регіональних студій

Кафедра філософії
«Етика ХХІ століття»

Обсяг	4 кредити (120 год.)
Семестр, навчання	рік 2 семестр 1-й рік навчання
Дні, час, місце	Платформа zoom, оффлайн - Французький б-р, 24/26, за розкладом:
Викладач (-і)	Бевзюк Наталя Петрівна, доцент кафедри філософії
Контактний телефон	+0985170028
Е-mail	bern bevzuk@ukr.net
Робоче місце	Кафедра філософії
Консультації	Онлайн-консультації, платформа zoom, вул. Новосельського, 64, щотижнево за розкладом.
Комунікація	Здійснюється через очні зустрічі, месенджери та електронну пошту

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни	Навчальна дисципліна «Етика ХХІ століття» для політологів стисло вивчає етику як галузь філософського знання і форми духовної культури, соціально-громадської діяльності, значущі ресурси індивідуального самовдосконалення особистості.
Місце дисципліни в освітній програмі:	Дисципліна відноситься до вибіркових курсів. Знання, уміння і навички з «Філософії», (які дають загальне уявлення про джерела практично усіх наук) передують даній дисципліні. А знання, уміння і навички з «Етики» потрібні для вивчення дисципліни «Історія» .
Мета курсу.	Мета: вивчення даної дисципліни є ознайомлення студентів зі специфікою і найважливішими особливостями етики як науки про нормативні основи й структуру сфери моралі, основними проблемами етики, формування уявлення про місце моралі в суспільстві, зокрема в соціально-політичній сфері, освоєння багатства етичних ідей і цінностей, розвиток моральної свідомості, набуття досвіду морального осмислення теоретичної й практично-політичної діяльності, здатності до етичних її оцінок, ознайомлення з особливостями морального життя у сфері політики.
Завдання дисципліни:	<ul style="list-style-type: none"> - Формування систематичних уявлень про місце етики та естетики в структурі філософського знання, про основні проблеми теорії та історії етичної і естетичної думки. - Оволодіння категоріально-поняттєвим апаратом сучасних етики та естетики. - Розкрити значення та гостроту етичних питань в контексті сучасної цивілізаційної та екологічної ситуації і її викликів. - Підвищення моральної культури особистості.

	<p>- Розглянути сучасні естетичні концепції, які пояснюють природу і сутність мистецтва та художньої творчості, специфіку сучасних естетично-мистецьких практик, в тому числі у професійній діяльності.</p> <p>- Формування широкого гуманістичного світогляду</p>
Компетентності	<p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки</p> <p>ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні</p> <p>СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p> <p>СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування</p>
Очікувані результати	<p>РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.</p> <p>РН06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.</p> <p>РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p> <p>РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.</p>

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання	<p>Курс буде викладений у формі лекцій (20 год.), практичних (20 год.) занять, організації самостійної роботи здобувачів (80 год.).</p> <p>Викладання та вивчення навчальної дисципліни здійснюється наступними методами:</p> <p>У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – словесні методи: лекція, пояснення, дискусія; – наочні методи: презентація, ілюстрація, демонстрація; – методи формування практичних умінь і особистісних якостей: дискусії, імітаційні ігри, підготовка і здійснення виступів перед аудиторією. <p>Самостійна робота включає роботу з текстовим матеріалом та</p>
--------------------------------	---

	<p>навчально-методичною літературою та статистичними даними й виконанням практичних завдань: складання тематичного тезаурусу, есе, складання реферату, здійснення аналізу емпіричних соціологічних даних.</p>
<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p>Змістовний модуль 1. Питання етики та етичного.</p> <p>Тема 1. Сучасні концепції щодо етики. Нові проблеми сучасної етики: людина і суспільство, людина і навколишнє середовище та ін. Визначення етики як практичної науки, здібної здійснювати цінностно-орієнтуючу, світоглядну, регулятивну функції та пропонувати шляхи виходу з ситуації сучасної культурно-цивілізаційної кризи. Основні концепції: Емотивізм (Б. Рассел, А. Айер, Р. Карнап, Ч. Стівенсон). Принцип верифіцируемості у емотивістській теорії дискредитації релігійно-міфічних трактовок моралі. Заперечення об'єктивних основ моралі. Моральні судження як засіб переконання людей, як політика і як пропаганда. Інтуїтивізм (Дж. Мур). Автономність моралі. Метод формалізму в етиці. Поняття добра і зла як предмет інтуїтивного знання. Школа лінгвістичного аналізу (Н. Леві-Стросс, Ж. Лакан, С. Тулмін, Р. Хеар). Поняття морального закону. Моральна позиція як справа власного бажання кожного. Прагматизм (Ч. Пирс, У. Джемс, Д. Дьюї). Інтерпретація проблем моралі рамках раціоналістичного підходу. Критика іраціоналізму і догматизму, абсолютизуючи моральні цінності в якості вічних і незмінних. (Ч. Пирс). «Прагматичне правило» У. Джемса про кінцевий результат, практичні наслідки як критерії істини моральних норм. Д. Дьюї про моральність засобів і дій людини, які ведуть до досягнення блага. Екзистенціалізм (М. Хайдеггер, К. Ясперс, Г. Марсель, Ж.-П. Сартр, А. Камю): проблема особистості у світі. Тлумачення свободи. Вчення про непідвладність людської системи примусу. Поняття «морального вибору і абсурду». Етика ненасилля. Теорія і соціальна практика (М. Ганді, М.Л. Кінг). «Етика благоговіння перед життям» (А. Швейцер). Поняття добра як того, що сприяє збереженню життя, його розвитку. Поняття зла як того, що знищує життя, завдає шкоди.</p> <p>Тема 2. Етичні цінності. Ієрархія моральних цінностей. Цінності та ідеали. Свобода і необхідність. Свавілья; відмінність свавілья від свободи. Свобода вибору і відповідальність. Свобода духа. Поняття «чеснота» і «порок» у традиційній моральній філософії і повсякденному житті. Етика чеснот. Вчення Аристотеля про чесноти. Франклінські чесноти. Користь, задоволення. Поняття щастя, його приналежність однієї людині. Різні думки про щастя. Щастя і задоволення, щастя і багатство. Щастя мудреця. Парадокс щастя. Етичний аналіз конфліктів цінностей. Етичні і релігійні цінності: загальне і особливе. Моральний вибір; ситуація морального вибору.</p> <p>Тема 3. Етика як основа людяності. Біологія добра і зла. Поняття сумління і боргу. Основні концепції про поняття «сумління», «боргу» в історії етики. Виховання у формуванні сумління і боргу. Сенс життя, призначення людини і сумління. Борг к сукупність суспільних обов'язків людини. Безкорисливість, моральність, честь, сумління, борг, моральна відповідальність. Міра відповідальності в етиці. Поняття «добро» і «зло». Відносини добра і зла. Добро як ціннісний вимір моралі. Джерела добра; абсолютність добра. Християнська</p>

церква про природу і зміст добра і зла. Високе призначення людини – це створення добра.

Змістовний модуль 2. Формування етичних засад.

Тема 4. Моральні оцінки. Моральні норми і принципи. Критерії морального оцінювання. Моральні судження, ціннісні судження. Структура моральної оцінки. Проблема істинності моральної оцінки. Логіка оцінок. Суперечності морального оцінювання. Імперативність моралі. Поняття моральної норми. Структура і зміст моральної норми. Моральні принципи. Моральні закони. Проблема співвідношення чуттєвого та раціонального у моральних оцінках і нормах .

Тема 5. Екоетика. Етика «благоговіння перед життям». Біоетика, основні принципи. Проблеми екологічної етики. Моральні принципи екології. Моральний аспект взаємовідносин людини, суспільства і природи. Між людством і природою: Кіотський протокол (1997), Парижська домовленість (2015), Домовленість в Катовиці (2018) – рухи людства до запобігання екологічної катастрофи. Формування екологічної культури. Основний зміст екологічної моралі. Ментальна екологія суспільної свідомості. А.Швейцер «Благоговіння перед життям»: перехід від антропоцентризму до життєво центризму. Етика в глобальному світі. Мораль в екології і політиці. Людство перед вибором: економіка, техніка, екологія. Страждання тварин як етична проблема.

Тема 6. Етика спілкування. Спілкування як одна з форм соціальної активності людини. Культура спілкування. Моральний смисл відношення людини до людини. Егоїзм і альтруїзм. Етика поведінки у мережі Інтернет. Ідея комунікативності, практичності, плюралізму як умови для реалізації морального потенціалу особистості. Комунікативна етика про проблеми спілкування. «Філософія розуміння» Г.-Г. Гадамера і його оцінка ролі діалогу в комунікації і розумінні іншого «Я». «Теорія комунікативної дії» Ю. Хабермаса, його аналіз двох типів поведінки: стратегічної поведінки у «переслідуванні інтересу» і поведінки, орієнтованої на комунікацію як базовий процес, який організує соціум. Взаємозв'язок понять «культура спілкування» і «етика спілкування» в системі між особистого спілкування. Етика ділового спілкування. Моральний смисл відношення людини до людини.

Змістовний модуль 3. Етика як практична філософія.

Тема 7. Етика і політика. Аристотель і Дарріда про етику і політику. Відносини моралі і політики як етична проблема. Тенденції політизації моралі. Мораль як ціннісна основа політики. Моральна оцінка політичної діяльності. Етика політичного конфлікту. Екологічна етика і міжнародна політика. Моральність політичного діяча. Професійна етика політика. Моральна відповідальність в політиці.

Тема 8. Поняття моральної діяльності. Поняття обов'язку. Основні цінності етики лідерства. Егоїзм і альтруїзм. Ригоризм і толерантність. Милосердя і справедливість. Структура і сутність моральної діяльності. Моральний вчинок: діяння і не діяння. Оцінювання моральної дії. Проблема засобів і цілей діяльності в етиці. Місце обов'язку в системі моралі. Зміст і види обов'язків. Конфлікти обов'язків. Альтернатива морального обов'язку і цінності. Етична деонтологія.

	<p>Тема 9. Професійна етика. Ділова етика. Етика бізнесу. Етапи формування професійної моралі. Види професійної етики, умовний розподіл: «людина-природа», «людина-техніка», «людина-людина», «людина-художній образ». Особливості професійної етики: принцип рівності; принцип корпоративності; принцип боргу та відповідальності. Функції та задачі професійної етики. Універсальна етика і галузевої етики. Професійна мораль. Професійні етичні кодекси. Ділова етика у професійній культурі спеціаліста. Корпоративна культура і корпоративна етика. Кайзен технологія. Моральний егоїзм: самолюбство як любов. Номо оесопомісус: соціальний дарвінізм.</p> <p>Тема 10. Етика утилітаризму. Універсальна етика. Етика утилітаризму: від чеснот до раціональності. Обґрунтування моралі і обґрунтування утилітаризму в етиці І. Бенґама. Його принцип корисності. Мораль С. Міля: що справедливо, те і корисно. Деонтологія, утилітаризм, етика чеснот. Щастя і чесноти в етиці утилітаризму. Економіка і утилітаризм. Справедливість у сучасному світі. Моральна універсальність етиці класичного утилітаризму (І. Бенґам та Дж. Мілль). Етика утилітаризму в системі цінностей сучасної людини. Утилітаризм як принцип оцінки дій.</p> <p>Універсальні судження в етиці Аристотеля. Специфіка етики як практичного морального знання на відміну від індивідуального морального досвіду. Особистий досвід і практичне знання. Сучасна етика як соціально детермінована теорія моральних відношень в умовах інформаційного суспільства. Ідеї комунікативності, практичності, плюралізму як умови для реалізації морального потенціалу особистості. Універсальна етика і глобальні проблеми людства. Універсальна етика і криза сучасної цивілізації. Тривога, страх як особливі категорії в етиці сучасної людини. Справедливість і її грані.</p>
<p>Перелік рекомендованої літератури</p>	<p style="text-align: center;">Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етика та естетика: навч. посіб. / В. Л. Петрушенко [та ін.] ; за ред.: В. Л. Петрушенка. Львів : Новий світ-2000, 2018. 306 с. 2. Етика та естетика: навчальний посібник для семінарських занять та самостійної роботи студентів фармацевтичних факультетів / І. Г. Утюж, Н. В. Спиця, М. О. Мегрелішвілі. Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. 81 с. 3. Етика. Естетика.: навч.посібник. / за наук. ред..Панченко В.І. Київ: «Центр учбової літератури», 2019.432 с. 4. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. Острого: «Острозька академія», 2014. 241 с. 5. Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Етика та естетика» (для студентів заочної форми навчання освітнього рівня «бакалавр» усіх фахових спрямувань Університету) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: Г. Г. Фесенко. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 19 с. 6. Савельєв В.П., Повторєва С.М. Культурологія. Етика. Естетика. Навчальний посібник. Львів: «Магнолія 2006»Б 2012. 352 с. 7. Фесенко Г. Г. Конспект лекцій з дисципліни «Етика та естетика» / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва. Харків: ХНУМГ, 2014. 132 с.

8. Чистіліна Т.О. Етика та естетика: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2020.

Додаткова

1. Блощинська В. А. Етика. Пратикум: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 248 с.
2. Естетика: підручник / [Левчук Л., Панченко В., Оніщенко О., Кучерюк Д.; 3 заг. ред. Л. Левчук]. [2-ге вид., допов. і переробл]. Київ.: Вища школа, 2005. 431 с.: іл.
3. Єрмоленко А. М. Соціальна етика та екологія / А. М. Єрмоленко. Київ: Лібра, 2010. 408 с.
4. Левчук Л.Т. Українська естетика ХХ століття: досвід 70х років. *Вісник Чернігівського педагогічного університету*. 2004. Вип. 26. С. 3 – 9.
5. Прикладна етика. Навч. посібник / За наук. ред. Панченко В.І. Київ.: «Центр учбової літератури», 2012. 392 с.
6. Теоретичні проблеми сучасної етики: навч. посібн. для студ. ВНЗ / [Т. Г. Аболіна, І. В. Васильєва, А. М. Єрмоленко та ін.]. 2-ге вид. переробл. та доповн. Київ.: ВД «Авіцена», 2014.

15. Інформаційні ресурси

<http://lib.onu.edu.ua/> Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова

<http://www.nbu.gov.ua/> Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

<http://www.library.univ.kiev.ua/> Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка

<http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html> Найвидатніші філософи світу та України

<http://www.ognb.odessa.ua/> Одеська національна наукова бібліотека

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html> Електр. бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського фак. Київського національного університету імені Тараса Шевченка

<http://plato.stanford.edu/> Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою)

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lit-bac.html> Філософія (для бакалаврів природничих спеціальностей)

<http://www.utm.edu/research/iep/> Філософська Інтернет- енциклопедія. (Англійською мовою).

<http://www.uct.kiev.ua/~sofi/> Центр практичної філософії

ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль здійснюється наступними методами:

- опитування за програмним матеріалом, який викладається на лекціях;
- обговорення дискусійних питань, що розглядаються на семінарських заняттях;
- відпрацювання практичних навичок;
- оцінювання виконання самостійної роботи;

Форма підсумкового контролю – іспит. Загальна підсумкова оцінка (сума балів) складається з оцінки поточного контролю результатів навчання впродовж семестру та оцінки результатів навчання при проведенні контрольних заходів під час підсумкового контролю - усний іспит.

Схема розподілу балів:

Кількість балів за поточний контроль – 60 б.

Максимальна кількість балів за підсумковий контроль іспит – 40 б.

Критерії оцінювання поточного контролю: оцінюються знання, які виявив здобувач при

роботі на семінарських заняттях та при виконанні самостійної роботи.
Здобувач допускається до підсумкового контролю (іспиту) за навчальну дисципліну, якщо він виконав усі види практичних робіт, передбачених робочою програмою незалежно від сумарної кількості балів, отриманих за результатами поточного контролю за семестр.
Повторне складання іспиту з метою покращення оцінки не допускається.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Поточний та періодичний контроль										Підсумковий Контроль (залік)	Сума балів	
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2			Змістовний модуль 3				загалом	10	100
T 1	T 2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	90		
Контр. робота (10 балів)			Контр. робота (10 балів)			Контр. робота (10 балів)						

Самостійна робота здобувачів.

форми	методи контролю	строки здачі завдань
Складання реферату	Реферат	Студент обирає форму самостійної роботи. Тему та строк виконання обговорює з викладачем.
Аналіз статистичних та емпіричних даних	Роздруковані таблиці, гістограми даних досліджень з аналітичним супроводом	
Тезаурус	Тезаурус	
Есе	есе	

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максим к-сть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Аналіз статистичних та емпіричних даних	2	вміння студента працювати із статистичними та емпіричними соціологічними даними українських дослідницьких центрів (їх тлумаченням, роз'ясненням, коментарями, інтерпретація).
Реферат	2	вміння студента працювати з науковою літературою та обирати в ній матеріал за визначеною темою
Тезаурус	2	вміння студента працювати із спеціальною термінологією (її тлумаченням, роз'ясненням, коментарями).
Есе	2	Самостійність, логічність розкриття теми, аналіз думок та висловлювань за темою інших авторів, аргументовані особисті висновки

Критерії оцінювання під час іспиту

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
30-40 балів	міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, вміння застосовувати теоретичні знання при розв'язанні

	практичних прикладів.
22-29 балів	міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак містять певні (несуттєві) неточності, вміння застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних прикладів.
14 - 21 балів	достатні знання навчального матеріалу, неточні відповіді, вміння застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних прикладів;
6 -13 балів	слабкі знання частини навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладу матеріалу, слабе застосування теоретичних знань при розв'язанні практичних прикладів;
1- 5 балів	слабкі знання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на запитання, невміння розв'язувати практичні приклади.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо перекладання	щодо та	Роботи, виконання і здача яких здійснюється з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перекладання іспиту можливе із дозволу деканату за наявності поважних причин або за письмовою заявою (апеляцією) здобувача до декана
Політика академічної доброчесності:	щодо	Здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначає Кодекс академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І.Мечникова http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf . У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.
Політика відвідування записень:	щодо та	Відвідування практичних занять є обов'язковим компонентом оцінювання, що передбачає нарахування балів. За об'єктивних причин (напр., воєнний стан, епідемії, хвороба здобувача, стажування за академічною мобільністю та ін.) навчання може відбуватись дистанційно в он-лайн формі за графіком, погодженим із викладачем.
Мобільні пристрої		Дозволяється використання мобільних пристроїв на практичних заняттях за необхідності групової роботи у спеціальних Додатках.
Поведінка в аудиторії:		Всі здобувачі беруть активну участь у всіх заняттях: опитуваннях, дискусіях, під час практичних занять. Виконують всі навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми. Всі здобувачі повинні дотримуватимуться правил поведінки в аудиторії на засадах партнерських стосунків, взаємоповаги, взаємопідтримки та взаємодопомоги.